

Slægtshistoriske Bidrag.

Af Louis Bobé.

III.

Slægten Struensee og Carl August Struensees Ophøjelse i den danske Adelsstand.

For snart tyve Aar siden søgte jeg i Tyskland Tilknytning til Descendenter af Generalsuperintendent Adam Struensee, Grev Struensees Fader, for at tilvejebringe nye Bidrag til den sidstnævntes Biografi og hans Slægts Historie. Resultaterne af disse Efterforskninger, som nu maa antages at være afsluttede, forelægges herved. Af Grev Struensees Brødre har kun den preussiske Statsminister, tidligere dansk Justitsraad og Deputeret i Finanserne Carl August von Struensee, optaget i den danske Adelsstand som Struensee von Carlsbach og derpaa nobileret i Preussen, efterladt Descendens gennem sin ældste Datter Henriette, gift med Hans Valentin Ferdinand Greve Königsmark († 1849). Dennes Sønesøn Overhofmester Greve K. Königsmark i Berlin har velvilligst tilstillet mig de ham tilhørende Papirer fra hans Oldefader Minister Struensee, nemlig nogle originale Bestallinger og enkelte Privatbreve samt et Læg med Udskriften: »Briefschaften betreffend die dem Geheimen Finanz Rath Struensee vom kgl. Dän. Hofe ertheilte Würde eines dänischen Edelmannes, 1784—89«. Fra Baronesse Lita von Puttlitz, Datter af Forfatteren, Theaterintendant Gustav zu Puttlitz, der var gift med et Barnebarn af ovennævnte Grev Hans Königsmark, fik jeg til Afbenyttelse et egenhændigt Brev fra Dronning Caroline Mathilde til C. A. v. Struensee (meddelt ndfr.). Endelig kom jeg i Forbindelse med daværende Premierløjtnant Gustav von Struensee, der nedstammer fra Generalsuperintendent Struensees Farbrøder, og som nærede levende Interesse for Slægtens og særlig Grev Struensees Historie.

Selve Slægtsnavnet skal være opstaaet ved, at Familiens Stamfader, en Lods, for at redde en skibbrudnen Besætning, var gaaet ud i sin Baad i oprørt Sø — »struwe See«, af struf c: strid, barsk (jvfr. Familienavnet Struve og Stammen i Verbet sträuben). Den ældste kendte Mand af Slægten er Johannes Struensee, f. i Puttlitz i Pommern † 22. Marts 17. . smst. som Sognepræst fra 1691, g. m. Catharine Fritze (Datter af hans Embedsforgænger), f. 1652 † 12. Aug. 1696 i Puttlitz. Han efterlod Sønerne Michael, f. 1679 † 22. Sept. 1734 som Sognepræst i Puttlitz, gift med Catharine Liermann, og Lorenz, vistnok Købmand i Neu Ruppin

(Kirkebøgerne brændt) og gift med Elisabeth Thomschläger, hvis Søn var A d a m S t r u e n s e e, f. 10. Sept. 1708 i Neu Ruppın, 1732 Præst i Neumarkt ved Halle, 1733 ved St. Moritz' og 1739 ved St. Ulrichs Kirke i Halle, 1757 Konsistorialraad og Præst i Altona, 1759 Generalsuperintendent i Hertugdømmerne og Overkonsistorialraad, død 20. Juni 1791 i Rendsborg¹⁾. Han ægtede 1732 i Berleburg Marie Dorothea Carl, f. 31. Juli 1716 † 31. Dec. 1792 i Slesvig, Datter af kgl. dansk Livmedikus, Justitsraad Johan Samuel Carl og Hustru Johanne Sophie von Bülow.

I dette Ægteskab fødtes otte Børn, fem Sønner og tre Døtre, af hvilke en Søn og en Datter døde smaa. Det ældste Barn S o p h i e E l i s a b e t h (1733—68) var gift med sin Fætter Superintendenten ved St. Gotthards Kirke i Brandenburg Samuel Struensee, efter hende fulgte i Alder Brødrene C a r l A u g u s t (v. Carlsbach), den senere preussiske Statsminister (f. 1735); J o h a n n F r i e d r i c h (f. 1737), der gjorde Navnet sørgelig verdensbekendt²⁾ og S a m u e l A d a m (f. 1739), der efter at have absolveret juridisk Examen paa Gottorp, i Aarene 1762 til Broderens Fald arbejdede i Overrettens Sekretariat paa Gottorp og siden førte en ubemærket Tilværelse i Slesvig By indtil sin Død 1804. Den yngste Datter M a r i e D o r o t h e a (f. 1744) blev gift med Overkonsistorialraad, Provst i Hütten Wilhelm Alexander Schwollmann. Det yngste af alle Børnene, Sønnen G o t t h i l f C h r i s t o p h (f. 1752) blev 1770 immatrikuleret i Kiel, Cand. jur., 1771 Sekondlieutenant ved danske Livregiment, afsk. 22. Jan. Aaret efter med 200 Rdlr. Rejsepenge, senere Bankdirektør i Elbing, købte Godset Cadinen og optoges 1803 i den preussiske Adelsstand³⁾. Hans Hustru, hvis Navn jeg ikke kender, fødte ham en Datter, Caroline (f. 1783),

¹⁾ Hertzberg, Gesch. der Stadt Halle a. S., Halle 1893, 363. Reventlowske Familiepapirer V, 247; VII, 24.

²⁾ Som hans Faddere opføres ved Daaben i St. Moritz Kirke i Halle 7. Aug. 1737 Dr. Johann Eberhard Junker, Dr. med. og Practicus, Katharina Maria »Worthalter«, Constantin Droyssigs Enke, og Raadmand Johann August Droyssig. Af Sager, der har tilhørt ham, findes i Familiens Eje kun et Stambogsblad med følgende for ham iøvrigt ret karakteristiske Citat eller Devise:

Oscula qui sumsit, si non et caetera sumsit

Hace quoque, quae data sunt, perdere dignus erat

Halae, d. 12. April 1756.

Joann. Frideric Struensee
Halensis

³⁾ I Anledning af Sønnens Udnævnelse skriver Moderen til Carl, at Gotthilf ikke maa falde ham til Besvær i Kbhvn.; »han maa holdes knapt, og jeg har alvorlig ladt ham forstaa, at han ikke kan vente nogen Støtte, hverken herfra eller af sine Brødre. Skulde han begaa en ny Ubesindighed, maa han selv se, hvorledes han atter finder ud af det«. (Struensees Papirer Rigsark., E. 21).

der døde 1862, gift 1800 m. preussisk Landschaftsdirektør Leopold Ludvig v. Dewitz til Daber i Kredsen Naugard¹⁾).

Carl August Struensee, om hvem her er Talen, blev i Aug. 1757, kun 22 Aar gammel, Prof. math. et phil. ved Ridderakademiet i Liegnitz, hvilken Stilling han i ti Aar havde beklædt med stor Dygtighed, da General Gähler efter Befaling af Grev St. Germain under 22. December 1767 fremkom med Indstilling til Kongen om at forhøre sig hos Struensee, hvorvidt denne maatte være tilbøjelig til at modtage en Stilling som Lærer ved det kgl. Artillerikorps med en aarlig Gage af 1000 Rdlr. og Rang med Universitetsprofessorer, da han ved sine Skrifter og sit Kendskab til Artillerikorpset vilde kunne holde nyttige Lærertimer ogsaa for de unge Officerer og de ældste Kadetter²⁾. Af et Brev fra C. A. Struensee af 4. Okt. havde Gähler paa sin Forespørgsel, om han kunde tænke sig at ville komme hertil, faaet til Svar, at han ikke var uvillig i saa Henseende³⁾, skønt han var tilfreds i Liegnitz.

Gentagne Gange ansøgte han Kongen af Preussen om Afsked, men denne blev ham ikke bevilget, dog modtog han som et Tegn paa den danske Suveræns Agtelse i Novbr. 1769 Titlen som Justitsraad. Sagen stillede i Bero, indtil Struensee efter Anmodning fra Broderen i Foraaret 1771 aflagde ham et Besøg i Danmark, og der blev gjort ham Tilbud om en Ansættelse ved Finans- eller Kameral-sagerne. 4. Maj ansøgte han Kong Frederik II om Afsked, og denne blev ham tilstaaet under 14. Maj med Tilkendegivelse af Kongens særlige Tilfredshed med de af ham ydede nyttige Tjenester. Allerede 29. Maj fik han Bestalling som Deputeret i Finanskollegiet.

Om C. A. Struensees Virksomhed i Danmark og hans Planer til Finansernes Reformering foreligger en udførlig Redegørelse i hans 2. April 1772 daterede Forsvarsskrift, offentliggjort af Arkivar Holger Hansen i Danske Mag. 6. R. II 1—46; iøvrigt henvises om Hovedtrækkene i hans Liv til Biografien i Dsk. biogr. Lex. (1902) og i Holms samtidigt med denne fremkomne Udtalelser om ham i Danmark—Norges Hist. IV 2. D. 96, 152, 386, 428 f.

Samme Dag som Broderen blev han fængslet og hensat i Lænker i Kastellet. Da Kommissionen ikke kunde overbevise ham om nogetsomhelst Misgreb i hans Embedsstyrelse, løslodes han sidst i Juni. Allerede under 1. Juni havde Kong Frederik II meddelt Statsminister, Friherre v. Zedlitz, at han havde bestemt sig til at

¹⁾ Gen. Taschenbuch des Uradels 1909, 205.

²⁾ Se Dsks. Mag. 6 III 3.

³⁾ Efterl. Reventl. Pap. VIII Till. 24. Tanken om hans Indkaldelse skyldtes altsaa ikke Broderens anbefaling, da den er opstaaet før dennes Indtræden i Kongens Tjeneste. E. Holm kender kun den Aaret efter fremkomne Opfordring. Danmark-Norges Hist. IV, 2. D., 97.

tage Struensee i Tjeneste igen, saasart denne vender tilbage til Liegnitz. I en senere Skrivelse af 12. Juni, ligeledes til Zedlitz, udtaler Kongen Haabet om, at S. vil kunne bevidne sin Uskyldighed og atter blive sat paa fri Fod, saaledes, at han atter kan indtræde i preussisk Tjeneste, dog paa den Betingelse, at han straks aflægger Ed paa, intet at ville røbe om de Hemmeligheder, han er bleven indviet i under sit Ophold i Danmark. Da han i de første Dage af Juli ankom til Berlin, fik han Befaling til at aflægge en skriftlig Ed for Zedlitz om ikke at offentliggøre noget, hverken i Skrift eller Tale, om »den opdagede Sammensværgelse«. Struensee nægtede at aflægge Eden efter det sidst anførte Udtryk i Edsformularen, da en saadan Sammensværgelse efter hans Paastand slet ikke havde eksisteret, og Ordene ændredes derfor til: »de foregaaede Begivenheder«.

Senere paa Aaret synes Struensee at have havt Planer om at træde i Kongen af Englands Tjeneste, i hvilken Anledning han henvendte sig om Fortale hos Dronning Caroline Mathilde i Celle. Det ovenfor nævnte Brev fra hende til ham lyder saaledes:

A Monsieur, Monsieur de Struensee à Liegnitz en Silesie.

Monsieur.

Le Roi ne voulant consentir a la proposition que je lui ait fait faire à deux reprises a Votre sujet je me voit dans l'obligation de vous l'annoncer, vous ne douté pas j'espère de la peine que cela me fait surse toute comme j'ai eu l'imprudence de vous marquer mes intentions avant d'avoir reçu la premiere reponse d'Angleterre. Soyé persuadé, Monsieur, que si jamais l'occasion se présente, je le cesirez avec empressement pour vous prouver l'estime avec la quelle j'ai l'honneur d'ettre, Monsieur, votre tres humble

servante

Caroline Mathilde

Celle ce 21 decbre. 1772.

I 1778 blev Struensee Direktør for et efter kgl. Ordre oprettet Bankkontor og en Laaneanstalt (Lornbord) i Elbing som Filial, og 1782, 9. Febr., fik hidtilværende Bankdirektør S. Bestalling som Gehejme-, Finans-, Krigs- og Domæneraad ved Generaldirektoriet under Geheimeraad, Minister, Friherre v. der Schulenburg og som 1. Direktør ved Sø- og Salthandels Kompagniet.

H. H. L. v. Held¹⁾, der har givet interessante Bidrag til Forstaaelsen af sin Velynders og Velgørers sammensatte Personlighed, fremhæver hans stærke Tilbøjelighed til at virke for det gode, i Forbindelse med en vis Portion Verdensforagt; han, der i

¹⁾ Struensee, Eine Skizze für diejenigen, denen sein Andenken werth ist, Berlin 1805.

sin Ungdom var opfyldt af Iver og Foretagsomhed, var i Manddommens Alder, særlig under Indtrykket af sine Oplevelser i Danmark, bleven ræd ved Menneskene, som han nøjedes med at komplimentere under Formernes Maske og endelig i Oldingeaarene følte Lede ved¹⁾.

Den stigende Anseelse, Struensee nød i Tyskland, lod ham ingensinde glemme den Uret, han havde lidt i Danmark, og Ønsket om, at der paa en eller anden Maade kunde skaffes ham Oprensning, slap han ikke. Han vedblev at staa i Brevveksling med en lille Kreds af Mænd, han under sit Ophold her havde sluttet sig til, og som havde bevaret ham deres Venskab — nemlig den livslystne og ret frivole Konferensraad **C O N R A D A L E X A N D E R F A B R I T I U S T E N G N A G E L**, hvis Frue hørte til Dronning Caroline Mathildes intime Kreds — Enevold Brandts Broder, den stilfærdige, pietistisk følede, filistrøse Kancelliembedsmand **C H R I S T I A N B R A N D T** — Lægen **C H R I S T I A N J O H A N B E R G E R** i Kiel — og **F R E D E R I K B U C H W A L D T** til Gudumlund, i Struenseetiden Kammerjunker hos Kongen, senere fortjent ved sin Deltagelse i Arbejdet paa Landboreformerne.

Danske, der besøgte C. A. Struensee i Berlin, omtaler den Venlighed, hvormed han modtog dem, særlig gælder det Dr. **B a l t h a s a r M ü n t e r**, Broderens Skriftefader, og hans Datter **F r e d e r i k k e B r u n**, der besøgte ham paa en Tysklandsrejse, og som berømmer hans Elskværdighed.

Regeringsforandringen 1784, der fratog Enkedronning **J u l i a n e M a r i e** og **G u l d b e r g**, hans ulykkelige Broders bitre Fjender, Magten, aabnede for **C a r l A u g u s t S t r u e n s e e** Udsigten til at opnaa en af ham længe attraaet Oprensning af den danske Stat for den haarde, ufor-skyldte Medfart, den forrige Regering havde givet ham.

I Erindring om den Godhed, Landgreve **C a r l** af **H e s s e n** havde vist ham under hans Ophold i Danmark, rettede han i Oktober nævnte Aar en skriftlig Anmodning til Prinsen om at hjælpe ham til en saadan Rehabilitation. Han hævder, ved sin Indtræden i dansk Tjeneste at have opgivet en ganske vist lidet glimrende, men fredelig og behagelig Stilling, i hvilken han nød alle hæderlige Folks Agtelse og Tillid, og at det kun havde staaet til ham, med Tiden at skaffe sig en smuk Løbebane i sit eget Fædreland. I Dan-

¹⁾ Hans ydre Fremtoning illustreres godt af det smukke Stik af hans Portræt, gengivet i *Reverdil, Struensee og det danske Hof* (ved **P. Læssøe Müller** og **Louis Bobé**), 1916, 209. Han var som Broderen korpulent og havde en Herskerskikkelse, der ved det første Møde kunde opvække Frygt. En høj, klar, bred og skarp Pande kransedes af en Skov af graa, fortil skødesløst touperede Haar, bundne bagtil i en kort Pisk. Ansigtet var stort, langt og mandigt, Øjnene under de buskede Bryn, var alvorlige, meget talende, lyseblaa, Næsen lang og kraftig, svagt krummet.

mark havde han truffet forskellige nyttige Foranstaltninger, og skønt han ikke havde gjort det mindste Ondt, var han ligesom Broderen bleven lagt i Lænker og holdt fem Maaneder i Fængsel, for omsider efter den mest pinlige Undersøgelse af alle hans Handlinger at blive kendt uskyldig, dog uden nogensomhelst Oprejsning. Hjemvendt til sit Fædreland fik han at føle, at hans Rygte havde lidt i de Folks Omdømme, der ikke kendte Sagens rette Sammenhæng, hvorfor han havde trukket sig tilbage fra Verden og i fem Aar levet paa Landet af sin Hustrus Midler indtil »den største af alle Konger« havde kaldt ham i sin Tjeneste. Nu mente han, at Tidens Fylde var kommen til at opnaa den ham skyldige Oprejsning for Tort og Lidelser. Hvad angaar Formen for denne, ses det af Struensees Koncept, at han først har foreslaaet »en aarlig Pension eller en Gratifikation én Gang for alle«, men atter har slettet denne Passus for at slutte med en Henstilling til Landgreven, om selv ud fra sin »ophøjede Forstand og Følelse« at finde en for ham tilfredsstillende Løsning.

Landgreven svarede en Uge senere, høfligt, men kort; hvis Struensee ikke vilde foretrække at afvente »en endnu fuldkomnere Konsolidation af det nuværende System, kunde han kun raade ham til at henvende sig direkte til Bernstorff. Struensee har dog ikke forsøgt en saadan Henvendelse, men lod hengaa fire Aar, inden han atter fik Mod og Lyst til at genoptage Sagen, foranlediget ved at Grev Rhode, hvem han synes at have staaet ret nær, da var bleven udnævnt til preussisk Minister, og i hans Hænder lagde han det delikate og vanskelige Hverv. Rhode viste sig meget virksom i hans Interesse og henvendte sig først til C. A. Fabritius Tengnagel. Gennem Geheimeraad Classen følte Fabritius sig for hos Landgreven, der stillede sig afvisende. Af noksom bekendte Grunde, skriver Rhode, frygtede Landgreven alle de Personers Indflydelse, som han holdt for preussisk sindede, og troede, at der bag Struensees Henvendelse laa Planer om atter at komme i dansk Tjeneste.

Fabritius gik derefter til Bernstorff, hos hvem han i varme Ord talte Struensees Sag under Henviisning til, at Personer, der virkelig havde forbrudt sig, som f. Eks. Falkenskiold, havde opnaaet en Pension paa 1000 Rdlr. og efter Sigende endog faaet Ansættelse som Lieutenant de police med Generalmajors Karakter. Bernstorff svarede, at han alt i flere Aar havde virket for at skaffe de ved Revolutionen forurettede en passende Oprejsning, men det maatte gaa lidt efter lidt. Han fandt Struensees Begæring ingenlunde ubillig, hvis man blot var sikker paa, at han ikke havde den skjulte Hensigt, at ville vende tilbage til Danmark. Navnet Struensee var endnu i altfor frisk Minde, til at nogen med Held kunde interessere sig for en Bærer af dette Navn, hvortil kom, at Bern-

storff og hele Hoffet ansaa Struensee for at være Forfatter til det kort før udkomne Skrift »Authentische Aufklärung«¹⁾. Fabritius raadede Struensee til at henvende sig direkte til Bernstorff og overfor Dronningen og Hofmarskal Johan Bülow at dokumentere, at han ingen Andel havde i det nævnte Skrift, thi uden deres Samtykke kunde man paa Grund af de forandrede Omstændigheder« intet udrette, hvilket havde vist sig ved den af Familien Møesting protegerede Falkenskiold. I sit Svar til Fabritius hævdede Struensee, at han ganske vist maatte føle sig beæret ved et Tilbud om atter at træde i dansk Tjeneste, men at han for enhver Pris vilde frabede sig denne Ære, da han var saa godt stillet i Preussen, at han aldrig kunde forsvare at opgive sit Embede her.

Han afviste bestemt, at have nogen Andel i det paagældende Skrift, eftersom han overfor Kongen af Danmark og Kongen af Preussen havde forpligtet sig til aldrig at skrive noget om Begivenhederne 1772. Selv om hans Navn var en Anstødssten, kunde han intet gøre derved; han havde lidt Uret og mente, at man fra dansk Side var forpligtet til at gøre den god igen. Han var fast besluttet paa, ikke at ville forsøge nogen Henvendelse i Danmark, med mindre han var vis paa et gunstigt Resultat, og bad til Slut Rhode om at vise Bernstorff sit Brev.

Den Vej, Rhode i en følgende Skrivelse anviste Struensee, var unægtelig ydmygende, idet han tilraadede ham at henvende sig direkte til Enkedronningen »som Hovedophav til den ham vederfarede Uret« og lade hende forstaa, at han overlod sin Sags Fremme til hendes velkendte Højsind. Herved vilde Struensee dels undgaa at træde i direkte Forhandlinger med Hoffet, dels betage hende al Uro og Mistanke, hvis hun fik Nys om, at dette Skridt blev støttet af Grev Bernstorff, der næppe uden forud indhentet Samtykke af Dronningen vilde bekvemme sig til at gøre noget for ham. Grev Rhode havde hos Bernstorff fjernet enhver Mistanke om at Struensee var Forfatter til »Authentische Aufklärung«, idet man tilskrev det den nu afdøde Legationsraad Sturz, hvilket vel ogsaa var det sandsynligste, kun kunde man ikke begribe, hvem der havde ladet det trykke.

Man forstaaer let, at Struensee bestemt afviste Rhodes Forslag; han takkede Greven for den Tjeneste han havde vist ham, og vilde nu ganske afstaa fra sit Forehavende til bedre Tider. Rhode opgav imidlertid ikke Sagen, og 11. Oktober kunde han meddele Struensee, at Grev Bernstorff overfor ham havde erklæret sig villig til at lade udfærdige et Adelsdiplom for ham som Erstatning for den 1772

¹⁾ H. P. Sturz' Forfatterskab til *Authentische Aufklärung* tør vel nu anses for afgjort ved de i Medd. om Kbh. IV 584 anførte Udtalelser af Drevon, F. de Conincks Ven.

lidte Tort. Struensee blev i høj Grad forbavset over den pludselige Vending, Sagen havde taget til Gunst for ham. »Jeg erkender Deres Venskab og Deltagelse med skyldig Tak«, skriver han til Greven, »og føler ogsaa, at jeg kan tage imod en Skadeserstatning af den Art, som jeg kunde vente det af en Konge. De vilde dog gøre mig i højeste Grad forbunden, ved i al Fortrolighed at meddele mig, hvilke Omstændigheder netop nu har bevæget Grev Bernstorff til at stille sig saa velvillig overfor mig og min Sag, da hans Svar sidste Sommer lød saa ganske anderledes«. Herpaa svarede Grev Rhode under 6. Nov. bl. a. følgende:

»Ved Slutningen af en Konference, jeg for nogen Tid siden havde med Grev Bernstorff, og i hvilken denne afgav de bestemteste Forsikringer om, at han vilde indrette alt efter vort Hofs Ønske, kom Samtalen paa Revolutionen 1772. Jeg benyttede Lejligheden til at tale Deres Sag, hvilket havde det gunstige Resultat til Følge, som allerede er Dem bekendt fra mit sidste Brev«. Hvis ikke »Deklarationen« var kommen imellem, vilde Sagen allerede være gaaet i Stand, men nu maatte der atter hengaa nogen Tid, inden den kunde bringes i Erindring.

Struensee erklærede sig i sit Svar tilfreds med denne Løsning, og i Begyndelsen af 1790 indhentede han igennem den preussiske Minister v. Bischofswerder Tilladelse til at modtage den ham tiltænkte Ophøjelse. Kongen af Preussen tilkendegav i Skrivelse af 1. Marts sin Godkendelse af den ærefulde Oprejsning, der var tiltænkt Struensee for den ham i Danmark tilføjede, uforskyldte haarde Behandling.

Herefter sendte Struensee baade Bernstorff og Rhode Takkeskrivelser for den Iver og Interesse begge havde vist ham.

Der stod nu tilbage at bestemme, under hvilket Navn Struensee skulde adles, og her viste Fabritius sig meget virksom. Deres fælles Ven Classen tilraadete Struensee, hvis han havde en Kapital disponibel, at anlægge denne i et Gods i Danmark, hvis Navn han saa skulde antage, iøvrigt vilde han sende ham en Liste over Navne paa uddøde danske Adelsslægter. Det er aabenbart gaaet op for de ledende Statsmænd, at Struensee, der stod i høj Gunst hos Kongen af Preussen og ikke længe efter (1791) blev preussisk Statsminister, i Fremtiden kunde ventes at ville gøre Danmark Tjenester, hvis man opfyldte hans Ønske. I Anledning af Opdagelsen af Benzeltjernas Hensigt at ville opbrænde den russiske og danske Flaade paa Rheden, skrev Fabritius, der stod de ledende Kredse nær: »Deres Konge kan alene, hvis han vil, oprette Freden og Ligevægten i Evropa«. Brevvekslingen mellem begge faar det tidligere, venskabelige Præg. Den sidste Dag i Marts meddeler Fabritius, at han Dagen før fra sit Landsted Enrum er kørt i Slæde paa Isen

til København og under Vejs har mødt mange svenske Desertører i tungtbelæssede Slæder fra Skaane. Deres fælles gamle Ven Chr. Joh. Berger i Kiel, et andet af Ofrene fra den Struenseeske Katastrofe, hvis Rehabilitation den tyske Gesandt har gjort sig til Talsmand for, klager over Alderens Besværligheder, men har dog til Hensigt at gense København næste Sommer.

I et følgende Brev af 28. April fortæller Fabritius, at deres Ven, Kammerherre Buchwald har havt den prægtige Idé, at foreslaa Struensee at tage Navn efter en uddød »berømmelig dansk Adels-slægt«, nemlig Oxen »efterdi Peter Oxen(!) var den, der genoprettede Finanserne i Danmark, ganske som De, min kære Ven, vilde være den eneste, der med deres Talent var i Stand dertil, om De var her«. Han indrømmer, at Navnet lyder mindre godt paa Tysk, end paa Dansk, men haaber, at det ikke vil skurre i hans Øren.

Et Brev fra Rohde af 2. Maj oplyser, at Struensees Navneforandring har været Genstand for Drøftelser; man havde tænkt paa Carlsen, hans Moders Navn, men Rohde fandt Carlstein kønnere, dog burde man først undersøge, om nogen i de danske Stater førte dette Navn. 2. Juni kunde Fabritius endelig meddele, at man havde besluttet at nobilitere ham under Navnet *C a r l s b a c h*, idet Hertugen af Augustenborg, havde modsat sig, at Struensee skulde hedde Carlstein, eftersom den sidste Hertuginde af Plöen, født von Aichelberg, havde faaet tildelt dette Navn. Diplomet som lyder paa Ophøjelse i Adelsstanden med Tilnavnet von Carlsbach, er dateret 15. Maj 1789. Det tildeltes ham gratis, dog skulde han betænke Kancellisten, der havde udfærdiget det, med 25 Dukater.

Blandt dem, der sendte Struensee Lykønskninger i Anledning af Nobilitationen, var ogsaa Christian Brandt.

Vaabenet viser i Skjoldet et tremastet Skib med beslaaede Sejl, røde Vimpler og Dannebrogslag for og agter, i Sølv, Hjelmens kronet med to Sølv Vinger.

IV.

Kunstnerfamilien Darbes

Med Pietro Mingottis Operaselskab indkom 1747 til Danmark den vistnok i Italien hjemmehørende *F r a n c e s c o D a r b e s*,